

dre's amb el paisatge de la ciutat; hom preferia llocs d'habitació i sales de reunió més que no pas construccions massa vistoses. Avui, això ha canviat i molts arquitectes de renom tornen a creure que l'arquitectura religiosa té la seva importància, tant o més que la que els ha preocupat principalment durant els darrers decennis del segle XX; és a dir l'arquitectura cultural.

despatxos i comerços incorporats en una mena de claustre que cercava ideològicament de fer entrar, d'integrar el culte dins de la ciutat, buscant de no desconnectar el nou edifici de la trama que havien anat teixint el homes. Evry és una ciutat nova, que té com a tal poc més de 40 anys; per Botta aquesta catedral era una ocasió per corregir l'urbanisme desesperat que hi havia al voltant. Així es

El 1996 es va inaugurar a la perifèria de París, a Evry, la catedral de la Resurrecció, en realitat la primera catedral construïda a França des del segle XIX. L'arquitecte suís Mario Botta n'ha estat l'autor, ell que ja s'interessava per l'arquitectura religiosa i que va demanar de poder treballar no només en el marc de la catedral sinó també en el de l'illa que l'havia d'envoltar. És a dir, que a més de la catedral el projecte implicava immobles de

van plantejar problemes de nivells, d'integració al conjunt i en va sortir la forma d'un cilindre massís amb un espai interior circular i lluminós.

D'aquesta forma poc habitual se'n van sentir lloances i crítiques. Hi ha qui no s'acostuma a perdre la tradició de la catedral gòtica o neogòtica; fins i tot alguns integristes van demanar l'excomunicació de l'arquitecte ja

que el cilindre els havia semblat irreverent: "Si Déu existeix té molt mal gust" deia un setmanari satíric francès en aquella ocasió.

Tots aquests malintencionats opositors ignoraven la seva pròpia història ja que els edificis religiosos de planta central són prou presents a tota la història de l'arquitectura religiosa tan oriental com occidental. A Evry, a més, apareix combinada amb la planta cruciforme. La reflexió religiosa de part de l'arquitecte em sembla, en aquest cas, prou acurada ja que el sostre delimita un triangle trinitari i que la llum zenital permet de comunicar-se amb el cel, els arbres, el paisatge i la natura. La catedral d'Evry és una realització que caracteritza la seva època.

Si he agafat com a pretext la nova catedral d'Evry per il·lustrar una mica el que vull dir sobre el que hauria de ser ara la Sagrada Família és perquè també vull qüestionar la indiferència amb la qual observem com aquest monument gaudinià esdevé gairebé el símbol arquitectònic d'un país. Per ara, Gaudí està de moda i genera més de 700.000 visitants anualment a la Sagrada Família, sense comptar els que no paguen entrada i els que la miren des del carrer. Aquesta popularitat no hauria d'ésser motiu d'autosatisfacció. Per ara, Gaudí i la Sagrada Família ens desvien de mirar cap al futur i de ser capaços de plantar al nostre territori una realització arquitectònica religiosa que sigui un veritable símbol de la creació del nostre temps. Proclamar aquest desig no és un atemptat contra el gaudinisme.

Crònica d'un accident

La vida quotidiana d'Antoni Gaudí a principis de 1926, poc després d'haver-se traslladat a viure en una estança habilitada en el temple de la Sagrada Família, era molt rutinària. Diàriament passava el matí als tallers projectant i també a l'obra dirigint la construcció; a la tarda, a partir de les cinc, anava a l'església de Sant Felip Neri. Cap a les vuit s'apropava a la plaça Urquinaona on adquiria "La Veu de Catalunya" (edició vespre) i retornava a la Sagrada Família. Tot ho feia a peu (el recorregut és relativament llarg) perquè deia que era més sa.

El dilluns dia 7 de juny de 1926, prop de les sis de la tarda, mentre feia aquest passeig, un tramvia de la línia 30 (la gent els coneixia com els de la "Creu Roja" o els de la "Creu") a la cruïlla dels carrers Corts-Bailén (prop de l'actual plaça de Tetuan) el va atropellar. Com de costum vestia quasi com un indigent, ningú no el va reconèixer, i quatre taxis van passar de llarg, sense recollir-lo, fins que un membre de la guàrdia urbana va obligar a parar-ne un de taxi i a portar el ferit a un dispensari proper, on li van fer les primeres cures. Diu *La Veu* del dia 9: "En registrar-lo per a ésser identificat, els que ho varen fer devien saber molt poc de lletra, i més poc, encara, d'escriure perquè varen "donar el parte" que a la Casa de Socors havia estat "auxiliada Antonia Samdi".

Vista la seva gravetat va ser traslladat a l'Hospital de la Santa Creu on sembla ser que inicialment no va ser atès amb la rapidesa que calia. Abans, però, es va produir una altra confusió ja que l'havien de portar al Clínic, però "els camillers, indiferents, cedint a una qualsevol conveniència, canviaren l'ordre i giraren de camí i dugueren i entraren el vellet sense nom, l'ancià ferit i desmaiat, a l'Hospital venerable de la Santa Creu". *La Veu* del dia 9 també informa que "dimarts al matí, el senyor Gaudí va ésser identificat pels metges de l'Hospital i de seguida li van tenir les degudes consideracions". Aquesta informació, la més propera als fets, no coincideix del tot amb la que posteriorment publicarien els altres diaris i que fou la comúment acceptada perquè suavitzava els fets. En essència consistiria en afirmar que arribades les deu de la nit a la Sagrada Família es van almar en veure que no havia retornat i, tot cercant-lo, el van identificar a l'Hospital.

Sembla ser que la Junta de la Sagrada Família va intentar traslladar-lo immediatament a una Clínica privada (la del Dr. Ribas i Ribas) però la gravetat del malalt ho va desaconsellar.

Algunes pinzellades sobre la mort i la vida d'Antoni Gaudí

Josep M. Roig Rosich

Professor d'Història

Contemporània (URV)

El seguiment de la informació periodística d'aquells dies deixa una imatge de confusió, de manipulació, de censura i autocensura (és l'època de la dictadura de Primo de Rivera), bastant notables. A la premsa reusenca (*Diario de Reus, Heraldo de Reus, Reus* etc.) no hi hem sabut trobar una veu, una informació, pròpia. Abunden els resums i els fragments copiats de diaris barcelonins i madrilenys, i notes d'agència transcrits sense personalitzar. A la tarragonina (*Diario de Tarragona i Tarragona*) el fet té poc relleu i no mereix massa atenció ni extensió. El primer dels periòdics citats, per exemple, no va informar de la mort fins el dia 12, dos dies després d'haver-se produït.

Alguns detalls del desconcert esmentat són que el diari *Las Noticias* del 8 de juny deia textualment referint-se a l'accident: "Afortunadamente las lesiones que sufre el señor Gaudí no son graves" i, pitjor encara, que el *Diario de Reus* del dia 9 encara digués que: "Afortunadamente no ofrecen mayor gravedad". També resulta curiós que *La Publicidad* no parli ni comenti res en la secció editorial del que fou la gran i més propera notícia, sobretot quan el dia 11 dedica les tres primeres planes a l'accident. Els editorials dels dies 11 i 12 (deguts, aquests i tots, com se sap a A. Rovira i Virgili) tracten de "El mur de les riuades" (dia 11) i de "Els llagosts" (dia 12) sense cap vinculació a l'actualitat.

Hi va haver coincidència en destacar que la data coincidia, dia per dia, amb la de la mort de Mn. Cinto esdevinguda també el 10 de juny de 1902, i també es va ressaltar la desaparició recent d'altres il·lustres catalans com Àngel Guimerà, Ramon Turró, Costa i Llobera, Juli Garreta, Joan Alcover o Joan Llimona, tots qualificats de "ciutadans integerrims" o de "patriotes" que era el màxim permès per la censura. A Madrid els diaris en van parlar bastant extensament, encara que òbviament limitant-se sobretot a la seva faceta d'arquitecte. L'inefable *ABC* (11 de juny de 1926) parlava de la mort del "preclaro artista, honra de Cataluña y de España", i a l'edició del dia 14, a l'apartat de les notícies de Catalunya, donava preferència a una informació sobre l'assaig de "varias escenas de la astracanada..." celebrat a la residència dels Srs. Milans del Bosch, a la qual dedica una notable extensió, abans d'entrar a informar de l'enterrament d'Antoni Gaudí que s'havia celebrat dos dies abans.

En aquest breu repàs de les reaccions de la premsa podem dir que tampoc no hi va faltar qui va aprofitar el succés per qüestionar el progrés (simbolitzat en